



**EVAULACIJA JAVNIH RASPRAVA O
PROGRAMSKIM SADRŽAJIMA
RADIO-TELEVIZIJE SRBIJE I
RADIO-TELEVIZIJE VOJVODINE U 2015.**



Dragan Srečković, Maja Divac, Ivan Grujić

Sadržaj

Uvod.....	2
Javni medijski servis – uloga i značaj	2
O projektu <i>Uticao građana/ki na javne medijske servise</i> i značaju institucije javnih rasprava	3
Cilj evaluacije.....	5
Metodologija.....	6
Ključni nalazi	8
Tehnički aspekti	8
Karakteristike prostora u kojima su se održavale javne rasprave	8
Trajanje i raspodela vremena tokom javnih rasprava.....	9
Sadržinski aspekti	11
Teme javnih rasprava.....	11
Učesnici javnih rasprava.....	13
Povratna sprega	14
Zaključci i preporuke.....	16
Ključne preporuke za unapređenje javnih rasprava.....	17
Koraci u organizaciji javne rasprave	18
PRILOG I – Instrumenti za prikupljanje podataka	23
PRILOG II – Lista pregledanih dokumenata	25
PRILOG III - Primer agende za javnu raspravu RTV-a.....	26

Uvod

Javni medijski servis – uloga i značaj

Uloga javnog medijskog servisa je da “informiše, obrazuje i zabavlja”. Ova čuvena formulacija nastala je u BBC-ju, najpoznatijem javnom servisu na svetu, čiji su visoki programski standardi uzor javnim medijskim servisima širom sveta. Od javnih medijskih servisa (JMS) očekuje se da proizvode medijske sadržaje najvišeg kvaliteta kao i da ih, pod istim uslovima, učine dostupnim najširem krugu građana/ki.

I domaći Zakon o javnim medijskim servisima, donet 2014. god., koristi sličnu formulaciju, pa tako precizira da JMS pruža medijske usluge koje podrazumevaju “informativne, obrazovne, kulturne i zabavne sadržaje namenjene svim delovima društva” (čl. 2. Zakona o JMS). Celokupna delatnost JMS u funkciji je ostvarivanja javnog interesa, a od JMS se očekuje da u svom radu bude nezavisan, da poštuje ljudska prava, slobode i demokratske vrednosti, kao i profesionalne i etičke standarde. Pod javnim interesom u oblasti javnog informisanja se podrazumeva omogućavanje istinitog, blagovremenog, nepristrasnog informisanja, i to svih delova društva bez diskriminacije, kao i stvaranja uslova za slobodno formiranje i iznošenje mišljenja. Uloga JMS u ostvarivanju javnog interesa, između ostalog je i u poštovanju i podsticanju pluralizma mišljenja i ideja, u razvoju kulture, obrazovanja i medijske pismenosti (čl. 7. i 8. Zakona o JMS).

Pored ostvarivanja javnog interesa, javni servis je obavezan da za svoje delovanje odgovara javnosti i da uvažava zahteve javnosti (čl. 6. Zakona o JMS). U tom smislu zakon predviđa da javnost učestvuje u unapređivanju programskih sadržaja, dok se od javnog servisa očekuje da izveštava javnost o svim aspektima svog rada i poslovanja, što podrazumeva i poštovanje propisa o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja.

Evropska medijska regulativa, kao i nacionalne regulative evropskih zemalja, bez rezerve podržavaju postojanje snažnog i nezavisnog javnog medijskog servisa. Podrška održanju modela javnog medijskog servisa na evropskom tlu je postala još izraženija i značajnija u vreme tehnološkog napretka i jačanja komercijalne radiodifuzije tj. sve veće dominacije tržišnog principa u audiovizuelnoj medijskoj sferi. Od vlada evropskih zemalja očekuje se da daju svu podršku za nesmetan rad nezavisnog, tehnološki i upravljački unapređenog medijskog javnog servisa.

Krovni dokument EU za audiovizuelnu sferu, Direktiva AVMS, donosi set opštih pravila za sve audiovizuelne programe i usluge, kako za one tradicionalne kao što su TV i radio, tako i za nove nelinearne usluge na zahtev. Neka od najvažnijih pravila koja se odnose i na javni medijski servis i na komercijalne pružaoce medijskih usluga, pored pristupa istinitim i nepristrasnim informacijama, uključuju: zaštitu medijskog pluralizma i kulturne raznovrsnosti, poštovanje ljudskog dostojanstva, sprečavanje govora mržnje, zaštitu prava dece, osetljivih i manjinskih grupa, zaštitu potrošača, autorskih prava, pristup važnim društvenim događajima, kao i promociju evropskih medijskih sadržaja i uspostavljanje nezavisnog regulatornog tela.

Uz EU, OEBS, UNESCO, i evropska organizacija Savet Evrope (SE) posebno se bavi problematikom javnih medijskih servisa i redovno objavljuje dokumenta koja sadrže preporuke za rad JMS. Izveštaji i preporuke SE, među kojima su i oni koji se bave ulogom i radom JMS mogu se naći na veb strani SE - <http://www.coe.int/en/web/freedom-expression/reports>.

O projektu *Uticao građana/ki na javne medijske servise* i značaju institucije javnih rasprava

Edukacioni Centar Leskovac je, kroz projekat *Uticao građana/ki na javne medijske servise*, podržan od strane Fondacije za otvoreno društvo, pristupio proceni kvaliteta javnih rasprava o programima JMS u 2015. Jedan od ciljeva projekta je davanje preporuka za unapređenje budućih rasprava - kako bi se povećala uključenost građana/ki i unapredilo ostvarivanje javnog interesa koji su u sferi JMS.

Usvajanjem Zakona o javnim medijskim servisima avgusta 2014., prvi put u Srbiji uvedena je obaveza Radio-televiziji Srbije (RTS) i Radio-televiziji Vojvodine (RTV) da organizuju javne rasprave o svojim programima (član 30). Programski saveti JMS dobili su obavezu da organizuju javne rasprave jednom godišnje u trajanju od najmanje 15 dana.

Javne rasprave su jedan od oblika učešća građana/ki u odlučivanju o javnim poslovima. Značaj javnih rasprava proizilazi iz suvereniteta građana/ki, prava da učestvuju i da budu pitani u stvarima od javnog interesa. Sa druge strane, javne rasprave omogućavaju nosiocima javnih ovlašćenja da donesu bolje odluke u poslovima kojima se bave u ime građana/ki.

Kod određivanja pojma treba praviti razliku između javnih rasprava i principa javnosti rada nosioca javnih ovlašćenja. Princip javnosti rada podrazumeva jednosmernu komunikaciju nosioca javnih ovlašćenja u cilju informisanja javnosti o radu određene institucije. Javna rasprava podrazumeva dvosmernu komunikaciju između nosioca javnih ovlašćenja i građana/ki. Javna uprava treba da konsultuje građane/ke o pitanjima koja na njih utiču. I Ustav Srbije, u članu 53, definiše pravo građana/ki da učestvuju u upravljanju javnim poslovima.

Programski savet RTV-a, je u februaru 2015. usvojio plan javne rasprave koji je uključivao održavanje debata u šest gradova u Vojvodini, od maja do oktobra 2015. Cilj javnih rasprava je definisan kao procena ispunjenja javnog interesa definisanog u Zakonu o javnom informisanju i medijima od strane RTV-a.

Zakon o javnim medijskim servisima iz 2014. određuje dva slučaja učešće građana/ki u radu RTS-a i RTV-a preko javnih rasprava. Prvi slučaj je uvođenje nove medijske usluge (član 14), a drugi slučaj je rasprava o programskom sadržaju koju organizuje Programski savet (član 30).

Kao u slučaju RTV, programski sadržaji se preispituju u odnosu na ispunjenje javnog interesa definisanog zakonom.

RTV je, uz podršku Fondacije Konrad-Adenauer organizovala ukupno 6 javnih rasprava:

1. 29.05.2015. godine, Kikinda, Centar za stručno usavršavanje.
2. 11.06.2015. godine, Subotica, zgrada Opštine.
3. 25.06.2015. godine, Sremska Mitrovica, Gradska uprava.
4. 10.09.2015. godine, Sombor, Skupština grada.
5. 01.10.2015. godine, Pančevo, Kulturni centar.
6. 02.10.2015. godine, Novi Sad, Skupština AP Vojvodine.

Najveći izazov sa kojim se organizatori javnih rasprava susreću je kako ih organizovati tako da se obezbedi što kvalitetnije učešće građana/ki, prikupe korisni predlozi i informacije koje se mogu operacionalizovati u konkretne mere i korake. Kvalitet učešća u najvećoj meri zavisi od poverenja građana/ki da će nosioci javnih ovlašćenja na pravi način razmotriti dobijene predloge. Ukoliko se ne prihvati ni jedan predlog građana/ki i ne desi se nikakva promena u radu institucije, ne može se očekivati povećanje kvaliteta javne rasprave. Za kvalitet javne rasprave prvenstveno je odgovoran nosilac javnog ovlašćenja, tj. organizator javne rasprave.

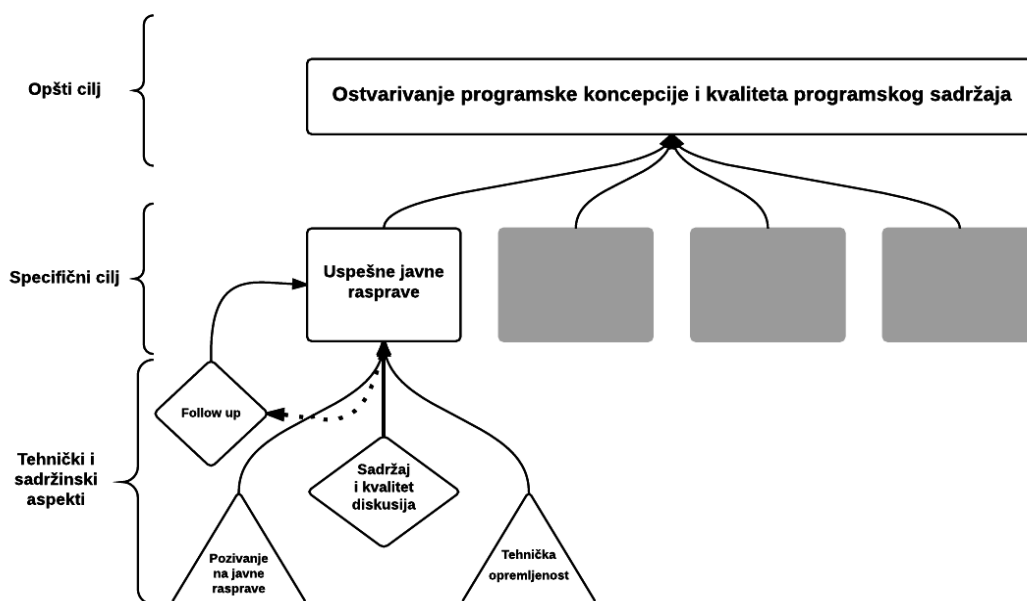
Nešto kasnije, u aprilu 2015., Programski savet RTS-a je doneo odluku o organizovanju javne rasprave od 15. septembra do 15. oktobra 2015.

RTS je, uz podršku Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju u Srbiji (OEBS) organizovao ukupno 3 javne rasprave:

1. 08.10.2015. godine, Niš, Skupština grada.
2. 15.10.2015. godine, Subotica, Skupština grada.
3. 22.10.2015. godine, Beograd, Galerija RTS-a.

Cilj evaluacije

Uže gledano, cilj ove evaluacije bila je kvalitativna i kvantitativna procena tehničkih i sadržinskih aspekata javnih rasprava, koje su RTS i RTV organizovali u drugoj polovini 2015. godine. Težište evaluacije je bilo na sadržinskom aspektu, odnosno temama koje su diskutovane i rezultatima rasprava koji su postignuti. U nedostatku metodološkog/logičkog okvira održavanja rasprava, polazna pretpostavka evaluatora je bila da su sadržaj i kvalitet diskusija tokom javnih rasprava, kao i tehnički aspekti, neophodni uslovi da bi se sprovele uspešne javne rasprave. Odnosno, svaki pojedinačni aspekt posmatran je u funkciji ostvarenja specifičnog cilja - održavanja uspešnih javnih rasprava (pa u tom smeru ide i analiza); dok se (uspešne) javne rasprave definišu kao instrumenti za postizanje opšteg cilja: ostvarivanja programske koncepcije i kvaliteta programskog sadržaja javnog medijskog servisa.



Shema 1: Odnos aktivnost (tehničkih aspekata) javnih rasprava sa specifičnim i opštim ciljem

Šire gledano, cilj ove evaluacije je početak stvaranje korpusa znanja o javnim raspravama organizovanih od strane JMS, i stvaranje osnova za uključivanje što većeg broja aktera i donosioca odluka u dijalog o razumevanju i značaju javnih rasprava, i zajedničko promišljanje njihovog unapređenja.

Metodologija

Za potrebe ove evaluacije korišćeno je nekoliko metoda za prikupljanje podataka: posmatranje javnih rasprava, analiza sadržaja i intervjui.

1. Posmatranje je organizovano sa ciljem da se ustanovi koji značaj su organizatori dali tehničkim aspektima organizacije javnih rasprava, i koliko su ti aspekti uticali na njihov kvalitet. Pored beleženja trajanja rasprava, mesta održavanja i broja učesnika, prikupljeni su i podaci o adekvatnosti prostora, koji su podrazumevali: preglednost, ozvučenost, nešto što smo nazvali "obeležnost prostora", i pristupačnost prostora osobama sa invaliditetom (OSI)¹. Takođe, pored ocenjivanja tehničkih aspekata, evaluatori su vodili evidenciju o tome o kojim temama se govori, koliko se o kojoj temi govori i koliko je diskusija živa.
2. Analizirano je više različitih izvora: najave održavanja rasprava: TV prilozi i direktno slana elektronska pošta; medijski prilozi o održanim raspravama i izveštaji i zapisnici sa rasprava koje su pripremali programski saveti RTV i RTS.
3. Intervjui su vođeni sa članovima/cama programskih saveta koji su imali značajnu ulogu u različitim aspektima organizacije javnih rasprava, kao i sa predstavnikom OEBS-a. Intervjui su bili nestruktuirani, (umesto strogo definisanih i preciznih pitanja razgovaralo se na nekoliko tema). Teme, a ne pitanja, dala su prostor intervjuisanima da slobodno i otvoreno iznesu svoja mišljenja i lakše kontekstualizuju uočene pojave, svoja mišljenja i stavove. Pokrivene su sledeće teme:
 - Opšti stav o održavanju javnih rasprava o radu javnih medijskih servisa
 - Stav o razlozima za održavanje javnih rasprava
 - Procena uspešnosti održanih javnih rasprava
 - Stav o korisnosti javnih rasprava za rad (unapređenje rada) JMS
 - Preporuke za buduće javnih rasprava

Kombinacija različitih metoda prikupljanja podataka omogućila je širu i dublju analizu - holističko shvatanje dometa i rezultata javnih rasprava, i funkciju pojedinačnih organizacionih i tehničkih aspekata.

¹ OSI su jedna od društveno osetljivih grupa, te je zadovoljavanje potreba OSI u informisanju ,jedan od javnih interesa koji su javni medijski servisi dužni da ostvaruju.

Ograničenja

Evaluatori su bili prisutni na svim raspravama koje je organizovao RTS, prateći i beležeći sve ključne aspekte rasprava, kao što je opisano u prvom delu ovog poglavlja. Što se rasprava organizovanih od strane RTV-a tiče, zbog dinamike projekta, tim evaluatora je bio prisutan na raspravama u Novom Sadu i Pančevu, tako da su u analizi preostalih rasprava (u Kukiknidi, Subotici, Sremskoj Mitrovici i Somboru) korišćeni isključivo zvanični zapisnici i preporuke Programskog saveta, pozivi na rasprave i agende. Molimo vas stoga da imate na umu ovu činjenicu pri analizi i interpretaciji podataka.

Takođe, zbog tehničkih uslova, evaluatori nisu bili u mogućnosti da prikupe ocene učesnika o njihovom zadovoljstvu javnim raspravama neposredno po njihovom okončanju. Ovo bi bio važan izvor informacija ne samo za ovaj izveštaj, već i osnova za preporuke o budućim javnim raspravama koje će JMS organizovati. Posebna preporuka o monitirongu i evaluaciji čitavog procesa budućih rasprava, koje bi trebalo da sprovedu programski saveti nalazi se u poslednjem poglavlju.

I pored nekoliko pokušaja, evaluatori nisu uspeli da stupe u kontakt sa donosiocima odluka - direktorima i urednicima RTS-a i RTV-a. Njihovi stavovi i mišljenja o značaju, uspešnosti i korisnosti javnih rasprava bili bi od neprocenjive važnosti za ovaj izveštaj i buduće javne rasprave. U kontekstu ovog izveštaja, stavovi donosioca odluka su od posebnog značaja za buduće razgovore o podizanju poverenja u JMS kroz javne rasprave, i uspostavljanje mehanizma za veće učešće građana/ki u kreiranju programa.

Ključni nalazi

Tehnički aspekti

Karakteristike prostora u kojima su se održavale javne rasprave

Ocenjivani tehnički aspekti su:

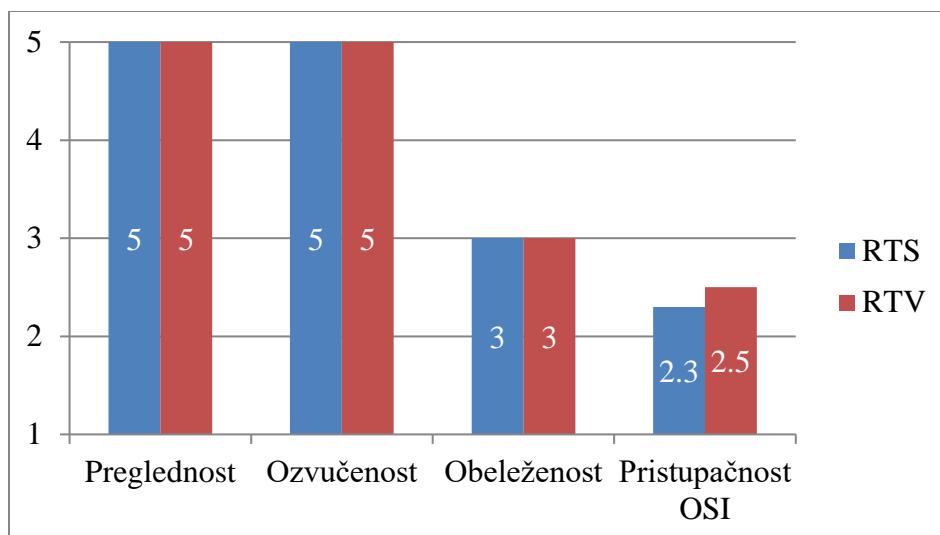
1. Preglednost - stepen do kog predstavnici javnosti jasno, bez prepreka mogu da vide organizatore, i organizatori sve predstavnike javnosti (i daju im reč ako je zatraže).
2. Ozvučenost - stepen do kog svi učesnici javnih rasprava mogu jedni druge jasno da čuju; postojanje adekvatnog ozvučenja.
3. Obeleženost/označenost prostora - stepen do kog je učesnicima, predstavnicima javnosti, jasno gde se tačno i kada rasprava održava. Podrazumeva postojanje natpisa, uputstva, instrukcija zaposlenih u institucijama gde se rasprave održavaju i sl.
4. Pristupačnost prostora osobama sa invaliditetom - postojanje rampi, adekvatnih liftova, rukohvata, asistenata i sl.

Ocenjivanje je vršeno korišćenjem skale od 1 do 5, (gde, na primer, 1 znači da „nije uopšte pregledno“, a 5 da je „u potpunosti pregledno“).

Preglednost i ozvučenost su ocenjeni kao odlični na svim javnim raspravama oba JMS koje su bile monitorisane, sa prosečnom ocenom 5.

Označenost je bila slabije ocenjena. Što se javnih rasprava koje je organizovao RTS tiče, prosečna ocena ovog aspekta je 3. Jedinu odličnu ocenu dobila je ona organizovana u Subotici. U ostalim slučajevima nije bilo dovoljno uputstva ili ona nisu bila dovoljno jasna. Na primer, u zgradama u kojima postoji više sala, nije bilo jasno naznačeno u kojoj tačno sali se rasprava održava i kako se do sale dolazi. Slična je situacija i sa raspravama koje je organizovao RTV. Prosečna ocena je takođe 3.

Najlošije ocene oba JMS su dobila po pitanju pristupačnosti sala za OSI. Jedino je javna rasprava u Beogradu, organizovana od strane RTS-a, dobila odličnu ocenu, tj. jedino je na toj raspravi bilo omogućeno OSI da prisustvuju ravnopravno sa ostalim učesnicima/cama.

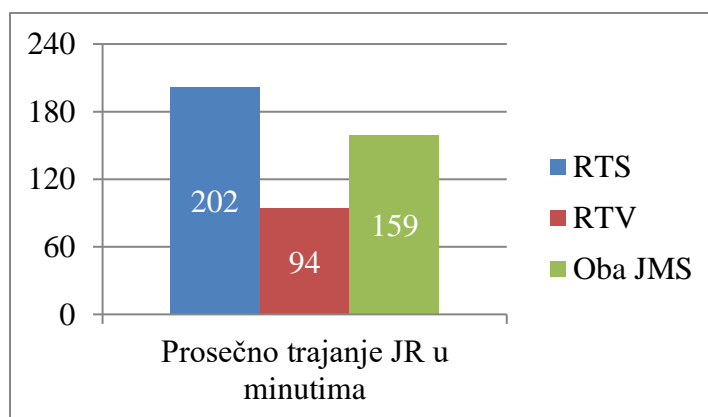


Grafikon 1. Ocene tehničkih aspekata javnih rasprava oba JMS

Svi intervjuisani, naglasili su da je izbor prostora u kome će se rasprave odvijati, bio prepušten lokalnim samoupravama u gradovima u kojima su rasprave održane. Ovo je ispravna logika s obzirom da su ljudi na lokalnoj razini najkompetentniji da izaberu adekvatno mesto. Međutim, bez jasno definisanih kriterijuma u odnosu na uslove koje treba da zadovolje, teško je očekivati da će lokalne samouprave same uzeti u obzir sve faktore, kao na primer, njihovu pristupačnost za OSI, ili postojanje ozvučenja.

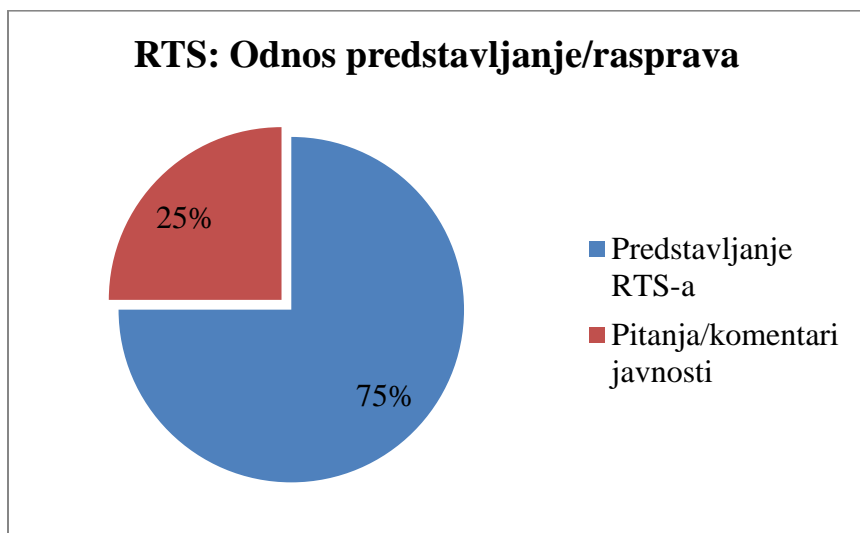
Trajanje i raspodela vremena tokom javnih rasprava

U proseku, javne rasprave oba JMS trajale su 159 minuta, od toga su rasprave RTS-a trajale 202 minuta u proseku, a rasprave RTV-a 94 minuta.

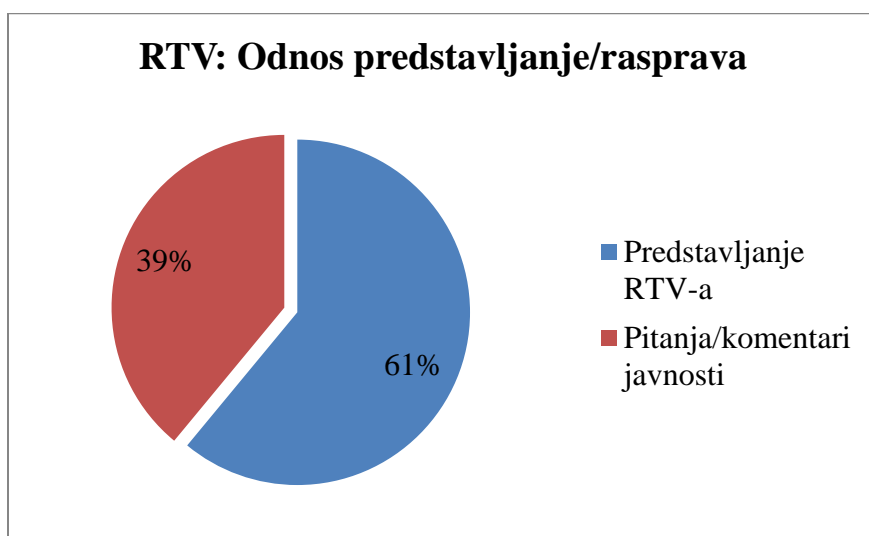


Grafikon 2. Prosečno trajanje javnih rasprava

Iako izgleda da su rasprave trajale dovoljno dugo da se vodi sadržinski značajna i informativna rasprava, stvarni način na koji je to vreme potrošeno daje nešto drugačiju sliku. Na svim praćenim raspravama, uvodna izlaganja i ona koja su se ticala predstavljanja različitih aspekata rada JMS – programa, gledanosti/slušanosti i sl., uzimala su najveći deo vremena, tako da je ostavljeno veoma malo prostora javnosti da zaista uzme učešće i iznese svoje stavove i sugestije. Najdrastičniji primer je javna rasprava koju je RTS organizovao u Subotici: na raspravi koja je trajala 208 minuta, prvih 175 minuta (ili 84% ukupnog vremena) bilo je iskorišćeno isključivo za predstavljanje rada RTS-a, rezultata istraživanja o RTS-u i TV pretplati, dok je samo 32 minuta dato javnosti da postavlja pitanja i daje sugestije i komentare.



Grafikon 3. Odnos predstavljanja i rasprava na javnim raspravama RTS-a



Grafikon 4. Odnos predstavljanja i rasprava na javnim raspravama RTV-a

Sadržinski aspekti

Teme javnih rasprava

Radio-televizija Vojvodine je sve javne rasprave organizovala na isti način: posle pozdrava organizatora, bio bi predstavljen jedan radijski ili televizijski program (izuzetak je rasprava u Pančevu, na kojoj su predstavljeni radijski program i Multimedijalni (WEB) program), reč bi dobio gostujući stručnjak, zatim bi se predstavio rad i uloga Programskog saveta RTV-a, a na kraju je ostavljeno vreme za diskusiju. Evo kratkog pregleda tema koje su bile predviđene agendom od strane RTV-a²:

- Kikinda: *Mesto i značaj Radija Novi Sad u okviru RTV-a*
- Novi Sad: *Mesto i značaj Omladinskog radija „O radio“ u okviru RTV-a*
- Pančevo: *Mesto i značaj Trećeg programa radija i Mesto i značaj Multimedijalnog programa- WEB u okviru RTV-a*
- Sombor: *Mesto i značaj Drugog programa televizije u okviru RTV-a*
- Sremska Mitrovica: *Mesto i značaj Prvog programa televizije u okviru RTV-a*
- Subotica: *Mesto i značaj Drugog programa Radija Novi Sad u okviru RTV-a*

I pored tema koje je organizator unapred zadao, dešavalo se da su građani/ke, učesnici javnih rasprava, sami pokretali teme koje su njima bile važne. Na primer, na raspravi održanoj u Pančevu, gde su teme bile Treći program radija i Multimedijalni program, neki učesnici su želeli da se bave drugim temama. Evo parafraziranog dijaloga između predstavnika Programskog saveta RTV-a i novinara lokalnih novina:

- Novinar lokalnih novina: *Pokrivenost signala RTVa je uvek bila loša. Treba da se pokrene pitanje: Koliko RTV zadovoljava potrebe građana? To je i pitanje za Programski savet. Da li RTV može da zadovolji potrebu za informisanjem?*
- Programski savet: *Današnja tema je Treći program radija, tako je definisano projektom.*
- Novinar: *Zašto ste izabrali baš Treći program radija u Pančevu?*
- Programski savet: *Postoji email adresa na kojoj možete da pošaljete svoje komentare.*
- Novinar: *Došao sam kao novinar da izveštavam, ali ne mogu da prećutim što se ne priča o Prvom TV programu RTV. Kako u Programskom savetu nemate podatke o gledanosti i slušanosti pojedinih emisija? Na raspravi treba da pričate o onome što se gleda u Pančevu.*

² Vidi Prilog 3

Takođe, na prvoj javnoj raspravi, održanoj u Kikindi, na kojoj je tema bila *Značaj radija Novi Sad*, neki od učesnika su se bavili temama koje njih najviše zanimaju, pa je tako predstavnik Organizacije slepih severnog Banata govorio o nedovoljnom broju priloga na RTV o OSI van teritorije Novog Sada (misleći pritom na sve programe RTV-a); predstavnik udruženja Srpski ratni veterani Kikinde, naveo je da su građani/ke koje on predstavlja takođe nedovoljno zastupljeni, ponovo aludirajući na sve programe RTV-a; takođe, predstavnik Konjičkog kluba *Topot* iz Kikinde, je govorila o potrebi veće zastupljenosti konjičkog sporta na svim programima RTV-a, spominjući kao pozitivan primer televizijsku emisiju *Konji ponovo jure*.

RTS je koristio drugačiju strukturu javnih rasprava. Ona je podrazumevala predstavljanje uloge Programskog saveta RTS-a (od strane predsednika Saveta), rada i značaja RTS-a generalno (od strane PR službe i/ili Generalnog direktora RTS-a), zatim predstavljanje različitih programa – informativnog, kulturnog... (koji su predstavljali glavni urednici ovih programa), kao i rezultata različitih istraživanja o gledanosti i strukturi programa (koje su predstavljali predstavnici Regulatornog tela za elektronske medije i Instituta za društvene nauke). Takođe, svaka rasprava je iskorišćena i da se predstavi novi model TV pretplate.

Ovako šire postavljena javna rasprava, drugačija od postavke RTV-a, gde su kao teme postavljeni različiti programi i aktuelnosti RTS-a, ipak nisu dale drugačiji rezultat – predstavnici različitih populacija bili su prvenstveno zainteresovani za teme koje se tiču baš tih populacija. Na primer, na poslednjoj raspravi koju je RTS organizovao, u Beogradu, Predsednica Saveza gluvih i nagluvih Srbije govorila je o potrebi da se programi prilagode toj populaciji, a predstavnik udruženja Amity da nema dovoljno emisija koje su posvećene starima. Na raspravi u Nišu, često se moglo čuti nezadovoljstvo zbog nedovoljne zastupljenosti tog grada na programima RTS-a, odnosno o dominaciji tema iz i o Beogradu. Tako student iz Niša kaže:

→ *Mi smo građani drugog reda, ja imam takav utisak. Imamo emisiju Beogradska hronika. RTS je beogradski servis. Ne interesuje me šta se dešava u Beogradu. Uspesi učenika iz Niša nisu dovoljno predstavljeni na RTS-u.*

Pitanje prisustva stručne javnosti na javnim raspravama je takođe značajno. Glasovi medijskih stručnjaka i teoretičara su veoma važni, posebno tokom rasprava, ali je način na koje je njihovo vreme i znanje iskorišćeno upitno. Ukoliko stručnjaci učestvuju u raspravama tako što dekonstruišu složene pojmove ili predlažu rešenja, iz pozicije koju na raspravi imaju i građani/ke koji prisustvuju raspravi, tada je njihov doprinos kvalitetu rasprave najveći. Na taj način oni raspravi doprinose prvenstveno sadržinski, ali i poboljšavaju dinamiku rasprave: oni tako ohrabruju prisutne da se aktivno uključe jer ih, kroz ravnopravan dijalog, podižu sa pozicije “običnog” čoveka do svog nivoa moći. Primer takvog učešća stručnjaka na javnoj raspravi, je učešće Dinka Gruhonjića na raspravi RTV-a u Pančevu, gde su njegovi uvidi u dinamiku razvoja medija, važnosti radio programa, slušanosti radija i sl., dali dubok i u isto vreme konstruktivan doprinos raspravi, i podstakli druge učesnike da se uključe. Sa druge strane, postavljanje stručnjaka u poziciju u kojoj on samo izlaže svoje teorijsko viđenje i predstavlja (ponekad apstraktne) pojmove i fenomene, a ne učestvuje u samoj raspravi, negativno utiče na dinamiku jer onemogućuje druge da se uključe u dijalog. Takav je primer

učešće Prof. dr Vladislave Gordić Petković, koja je govorila na temu *Čitanje i vrednovanje lepe književnosti u medijskom prostoru* na raspravi RTV-a u Subotici.

Izgleda kao da su građani/ke shvatili javne rasprave mnogo šire nego organizatori, i da su došli da razgovaraju o temama koje njih zanimaju, a ne o specifičnim programima. Ovo navodi na zaključak da je javnim raspravama potrebno pristupiti planski, i da je potrebno temeljnije promišljanje o odnosu između tema, učesnika, facilitacije i kanala komunikacije.

Učesnici javnih rasprava

Broj učesnika³ na javnim raspravama je varirao, kod oba JMS. S obzirom da su pozivi koje su RTS i RTV uputili javnosti bili jednoobrazni, ne može se uspostaviti korelacija između broja učesnika i tipa, vrste, uvremenjenosti i kanala kojima su pozivi poslani.

Što se RTS-a tiče, najmanji broj učesnika bio je na raspravi održanoj u Beogradu – 35; a najveći u Nišu – 58. Kod rasprava koje je organizovao RTV, najmanji broj učesnika bio je u Subotici – 3; a najveći u Novom Sadu – 34. U proseku, na raspravama RTV-a prisustvovalo je 21, a na raspravama RTS-a- 48 učesnika.

Što se strukture učesnika javnih rasprava tiče, ona je bila raznovrsna, i činili su je predstavnici udruženja, predstavnici saveta nacionalnih manjina, mediji, često i predstavnici lokalnih vlasti, i pojedinci koji su u raspravama učestvovali u ličnom svojstvu. Međutim, predstavnici nekih društveno osetljivih grupa⁴, čije interese u informisanju su JMS posebno dužni da štite (videti tačku 5 u fusnoti #7 na strani 18), nisu bili prisutni ni na jednoj raspravi. Tu spadaju predstavnici udruženja koja se bave zaštitom i pravima dece, kao i predstavnice ženskih udruženja. Takođe, nejasno je da li su i u kojoj meri predstavnici drugih osetljivih grupa (nezaposleni, ruralno stanovništvo...) ili pripadnici diskriminiranih grupa (LGBT, druge manjinske zajednice) bili prisutni na raspravama. Zabeleženo je prisustvo različitih udruženja OSI, mladih, starih (na raspravama koje je organizovao RTS, ali ne i RTV), Roma, ratnih veterana, te izbeglih i interno raseljenih lica. Primetno je i da nacionalne manjine, kojih po popisu iz 2012.⁵ ima 20 (u obzir se uzimaju one nac. manjine koje broje preko 2000

³ Pod učesnicima podrazumevamo samo predstavnike javnosti, ne i organizatore i stručnjake koje su okupili RTV i RTS. Takođe, svim javnim raspravama prisustvovali su i predstavnici lokalnih medija i/ili dopisništva RTS ili RTV po službenoj dužnosti, tako da broj učesnika, kako smo ih definisali, treba uzeti sa rezervom. Na primer, na raspravi u Subotici koju je organizovala RTV, prisustvovali su isključivo novinari.

⁴ Vlada Republike Srbije je strateškim dokumentima i aktuelnim politikama utvrdila sledeće osetljive grupe stanovništva koje se nalaze pod većim rizikom od socijalne isključenosti i siromaštva: osobe sa invaliditetom, deca, mladi, žene, starije osobe, pripadnici romske nacionalne manjine, neobrazovana lica, nezaposleni, izbegla i interno raseljena lica i stanovništvo ruralnih sredina.; više na web stranici Tima za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije: <http://socijalnouklucivanje.gov.rs/rs/0-nama/oblasti-delovanja/>

⁵ Iz rezultata Popisa, na web stranici: http://popis2011.stat.rs/?page_id=2162, dokument "1_Stanovništvo prema nacionalnoj pripadnosti i polu, po opštinama&gradovima"

članova, dok je ukupan broj veći), nisu bile adekvatno zastupljene, a "...zadovoljavanje potreba građana za programskim sadržajima koji obezbeđuju očuvanje... identiteta kako srpskog naroda tako i nacionalnih manjina..." je takođe u domenu JMS. Zabeleženo je prisustvo predstavnika zajednica Bunjevaca, Nemaca, Roma, Rusa i Ukrajinaca. Na primer, nije zabeleženo prisustvo predstavnika mađarske nacionalne zajednice u Subotici (na raspravi koju je organizovao RTV i kasnije RTS), ili albanske u Nišu (RTS), gde postoji značajno prisustvo predstavnika ovih zajednica. Takođe, ni na jednoj raspravi nije zabeleženo prisustvo predstavnika bošnjačke nacionalne manjine, kao ni islamske verske zajednice.

I pored dobre volje RTS-a i RTV-a da uključi veliki broj građana/ki, i velikog broja poziva poslatih pojedincima, udruženjima, savetima i sl., evidentan je relativno slab odziv (posebno na raspravi RTV-a u Subotici i Kikindi) i nereprezentativna struktura učesnika. Na taj način je doveden u pitanje smisao održavanja javnih rasprava, jer nisu dobijena mišljenja i stavovi predstavnika svih (ili barem većine) različitih grupa.

Povratna sprega

Gotovo svi intervjuisani subjekti su naglasili da ne postoji nikakav mehanizam koji bi garantovao da će informacije prikupljene tokom javnih rasprava na bilo koji način uticati na kvalitet programa. Kako je uloga programskih saveta isključivo savetodavna, oni nemaju nikakvu realnu moć da učine da se saveti, preporuke i inicijative iznesene od strane javnosti tokom rasprava operacionalizuju i postanu deo programa JMS. Iako niko od sagovornika/ica nema (nerealna) očekivanja da svaka sugestija ili ideja građana/ki treba da se nađe u programu, svi opet primećuju da su mogućnosti za to da se, tokom planiranja programa u obzir uzmu informacije prikupljene tokom javnih rasprava, limitirane. Kako je jedna sagovornica, članica Programskog saveta RTS-a rekla: „Nama je na početku mandata jasno stavljeno do znanja da nemamo šta da tražimo u kreiranju programa, i da su urednici i novinari ti koji znaju kako se pravi program“. Sa druge strane, članovi i članice Programskog saveta RTV-a naglašavaju da je evidentno postojanje volje i interesovanja urednika i rukovodstva za rezultate javnih rasprava.

Zabeleženo je nekoliko primera promena u programima RTS-a i RTV-a nakon javnih rasprava. Na primer, u vestima za osobe sa oštećenim sluhom na RTS-u, povećan je ekran u kome se pojavljuje osoba koja komunicira znakovnim jezikom. Takođe, utisak jedne od intervjuisanih je da se kao posledica javnih rasprava, RTV više bavi upravljanjem društvenim mrežama i generalno ih više koristi, kao i da je povećan budžet u tom segmentu. Međutim,

nema dovoljno podataka da bi se potvrdila veza između rasprava i navedenih promena u programima. A kako nema institucionalizovanog mehanizma i jasne povratne sprege, do ovih promena je najverovatnije došlo stihijski, i/ili ad hoc, a ostaće nepoznato koliko je dobrih i konstruktivnih predloga propušteno.

Nepostojanje načina da glas javnosti bude jedan od glasova koji će imati uticaj tokom kreiranja programa obesmišljava javne rasprave, a samim tim i "javnost" rada javnih medijskih servisa, bez obzira na kvalitet i visoke standarde koje će buduće javne rasprave sigurno dostići. Javne rasprave treba da omoguće građanima/kama, udruženjima i drugim zainteresovanim stranama da doprinesu kvalitetu programa JMS.

Zaključci i preporuke

Evidentno je da je kod oba programska saveta postojala volja da se javne rasprave organizuju na najbolji mogući način. Takođe, utisak je da su uredništva i rukovodstva, posebno RTV-a, pokazali iskrenu zainteresovanost za javne rasprave i njihove rezultate, i da je u oba saveta postojala kritična masa članova koja je prepoznala značaj javnih rasprava, a njihovo organizovanje shvatila kao više od zakonske obaveze i nečeg nametnutog što "samo treba da se odradi".

U Evropi postoji čitav niz komunikacionih kanala sa auditorijumom. BBC godišnje ima između 15 i 20 miliona neposrednih kontakata sa svojim gledaocima i slušaocima. Ima svoju službu koja prima mejlove, pozive i organizuje javnu raspravu u svim delovima Britanije. Svako ko želi da kritikuje, pohvali, da sugestiju, može to da uradi, ali se upravni organ bavi time. Upravni organ od svoje službe dobija predlog primedbi i raspravlja o tome i ako je nešto konstruktivno i prihvati. Ukoliko ne može da prihvati - da javno obaveštenje o tome zašto to nije učinjeno.

Nužni eksterni kontrolori javnog servisa takođe postoje u Evropi. Evropski dokumenti ohrabruju nevladin sektor da formira razne oblike stalne komunikacije sa javnim servisima. To je jedan od oblika javne kontrole. Tu se radi o jednoj konstruktivnoj komunikaciji.

Prof. dr Rade Veljanovski, Javna rasprava RTV, Novi Sad, 12. 10. 2015.

Sa druge strane, PS nemaju dovoljno znanja i iskustva u organizovanju javnih rasprava. Na kraju, našu političku kulturu ne karakteriše veliko učešće javnosti, i generalno, nema mnogo praktičnih znanja o načinima uključivanja građana/ki. Takođe, važnost participacije nije prepoznata ni od strane same javnosti, niti se participacija ohrabruje i u dovoljnoj meri omogućuje od strane nosilaca javnih funkcija; a mehanizmi koji postoje i dalje nisu deo političke prakse i redovna procedura u procesu donošenja odluka. Zato je važno aktivno prikupljati iskustva i znanja, a (monitoring i) evaluacija, odnosno ovakvi izveštaji imaju upravu tu svrhu. Pored širenja korpusa znanja, podjednako važno je i dalje raditi na većem prepoznavanju značaja učešća javnosti u javnim poslovima i kontroli rada nosioca javnih ovlašćenja.

Uz sve uočene nedostatke, javne rasprave organizovane 2015. nose veliki potencijal, i posmatrane u dužem vremenskom periodu mogu da budu okarakterisane kao važan korak u približavanju rada javnih medijskih servisa javnosti, i nemali doprinos daljoj

demokratizaciji društva uopšte. Da li će taj potencijal ostvariti zavisi od toga kako će se iskustva rasprava iz 2015. preneti na rasprave 2016. i u godinama koje slede.

Ova evaluacija (i nalazi koji iz nje proističu) ima ograničen domet, i kako je ovo prvi put da se (posle duže vremena) organizuju javne rasprave o radu JMS, tako je ovo i prva evaluacija javnih rasprava. Sigurni smo da će se, sa poboljšanjem javnih rasprava u budućnosti, poboljšati i evaluacije koje će ih pratiti.

Ključne preporuke za unapređenje javnih rasprava

1. Kao okvir svake buduće javne rasprave trebalo bi postaviti Zakon o javnim medijskim servisima. Ovde posebno imamo u vidu član 30, koji utvrđuje obavezu programskog saveta da se stara o zadovoljenju interesa slušalaca i gledalaca u pogledu programskog sadržaja⁶; kao i dužnost JMS da ostvaruju javni interes⁷. Konkretnije, javne rasprave bi trebalo organizovati tako da se dobiju informacije o tome koliko su zadovoljeni svi specifični javni interesi koje ostvaruju oba JMS, i kako unaprediti njihovo zadovoljavanje.
2. Treba razmotriti stvaranje mehanizma u okviru RTV-a i RTS-a kojim će se obezbediti da uvidi, nalazi i preporuke prikupljene tokom rasprava budu razmatrane od strane rukovodstva i uredništva. U najmanju ruku, uredništva/rukovodstva bi mogla da, u pisanoj formi, daju svoj odgovor na finalni izveštaj koji programski saveti podnose i

⁶ "Programski savet razmatra ostvarivanje programske koncepcije i razmatra kvalitet programskog sadržaja javnog medijskog servisa i u vezi sa tim daje preporuke i predloge generalnom direktoru i Upravnom odboru".

⁷ Javni interes koji ostvaruju javni servisi su (prema članu broj 7 Zakona): 1) istinito, blagovremeno, potpuno, nepristrasno i profesionalno informisanje građana i omogućavanje slobodnog formiranja i izražavanja mišljenja slušalaca i gledalaca na teritoriji Republike Srbije, Autonomne Pokrajine Vojvodine i lokalne samouprave; 2) poštovanje i predstavljanje osnovnih ljudskih prava i sloboda, demokratskih vrednosti i institucija i unapređivanje kulture javnog dijaloga; 3) poštovanje privatnosti, dostojanstva, ugleda, časti i drugih osnovnih prava i sloboda čoveka; 4) poštovanje i podsticanje pluralizma političkih, verskih i drugih ideja i omogućavanje javnosti da bude upoznata sa tim idejama, ne služeći interesima pojedinih političkih stranaka i verskih zajednica, kao ni bilo kom drugom pojedinačnom političkom, ekonomskom, verskom i sličnom stanovištu ili interesu; 5) zadovoljavanje potreba u informisanju svih delova društva bez diskriminacije, vodeći računa naročito o društveno osetljivim grupama kao što su deca, omladina i stari, manjinske grupe, osobe sa invaliditetom, socijalno i zdravstveno ugroženi i dr.; 6) zadovoljavanje potreba građana za programskim sadržajima koji obezbeđuju očuvanje i izražavanje kulturnog identiteta kako srpskog naroda tako i nacionalnih manjina, vodeći računa da nacionalne manjine prate određene programske celine i na svom maternjem jeziku i pismu; 7) nepristrasno obrađivanje političkih, istorijskih, privrednih, socijalnih, zdravstvenih, kulturnih, obrazovnih, naučnih, ekoloških i drugih pitanja, omogućavajući ravnopravno sučeljevanje različitih stanovišta; 8) besplatno i jednako predstavljanje političkih stranaka, koalicija i kandidata koji imaju potvrđene izborne liste za republičke, pokrajinske ili lokalne izbore, u vreme predizborne kampanje; 9) afirmisanje nacionalnih kulturnih vrednosti srpskog naroda i nacionalnih manjina koje žive u Republici Srbiji, kao i zbližavanja i prožimanja njihovih kultura; 10) razvoj medijske pismenosti stanovništva; 11) proizvodnja domaćeg dokumentarnog i igranog programa; 12) blagovremeno obaveštavanje o aktuelnim zbivanjima u svetu i o naučnim, kulturnim i ostalim civilizacijskim dostignućima; 13) unapređivanje opšteg obrazovanja, zdravstvenog obrazovanja i obrazovanja u vezi sa zaštitom životne sredine; 14) razvijanje kulture i umetničkog stvaralaštva; 15) negovanje humanih, moralnih, umetničkih i kreativnih vrednosti; 16) zadovoljavanje zabavnih, rekreativnih, sportskih i drugih potreba građana; 17) informisanje naših građana u inostranstvu, kao i pripadnika srpskog narod koji žive van Republike Srbije; 18) predstavljanje kulturnog nasleđa i umetničkog stvaralaštva u zemlji i inostranstvu; 19) informisanje strane javnosti o događajima i pojavama u Republici Srbiji.

u kome se nalaze preporuke nastale na osnovu javnih rasprava. To bi barem osiguralo da je finalni izveštaj pročitao i uzet u razmatranje.

Takođe, treba stvoriti mehanizam kojim će se osigurati da se iskustva u osmišljavanju, organizovanju i analizi rasprava prenose na buduće programske savete koji će takođe imati obavezu da ih organizuju. U okviru ove opšte preporuke je i predlog da se uvede redovna komunikacija između Programskih saveta RTS-a i RTV-a kako bi se razmenila iskustva i dobre prakse u organizovanju javnih rasprava.

3. Kao što je navedeno u uvodnom poglavlju, kvalitet učešća u javnoj raspravi u najvećoj meri zavisi od poverenja građana/ki, da će nosioci javnih ovlašćenja na pravi način razmotriti dobijene predloge. Jedan od prvih poteza bi stoga moglo da bude javno objavljivanje izveštaja i zapisnika sa javnih rasprava, kao i planova koji se na njima temelje, odnosno argumentovanih razloga zašto su neke preporuke odbačene. Na taj način bi se građani/ke ohrabрили da u većoj meri uzmu učešće i iznesu svoj stav i mišljenje, što bi doprinelo posećenijim i kvalitetnijim raspravama u budućnosti.

Koraci u organizaciji javne rasprave

1. Kreiranje logičkog okvira

Kreiranje logičkog okvira, koji uključuje definisanje ciljeva, aktivnosti i indikatora, kao i prateći plan monitoringa i evaluacije javnih rasprava je ključan, prvi korak. On omogućuje praćenje realizacije aktivnosti i procenu ispunjenosti dogovorenih ciljeva. Omogućava takođe i korekciju aktivnosti "u hodu" i pomaže sistematizovanje znanja korisno za naredne pokušaje.

Ukoliko nema kapaciteta za izradu logičkog okvira i pratećih dokumenta u okviru JMS, preporučuje se angažovanje stručnjaka, ali i razvoj ovih kapaciteta u okviru kuće.

2. Tema javne rasprave

Prvi korak u organizaciji JR-a je formulisanje teme / pitanja na koje će se voditi javna debata. JMS tj. Programski savet mora jasno da formuliše temu na koju želi da konsultuje javnost. Na načelne teme, i odgovori učesnika rasprave biće načelni, a rezultati takve debate neupotrebljivi.

Odluka o organizaciji javne rasprave i temi o kojoj će se raspravljati, trebalo bi da bude rezultat dogovora unutar kuće, između uredništva, menadžmenta, Programskog saveta, dok je sama organizacija, kao što Zakon o JMS precizira poverena Programskom savetu.

3. Priprema polaznog dokumenta i upitnika

Organizator javne rasprave (JMS / Programski savet) treba da pripremi polazni dokument baziran na analizi teme odabrane za javnu raspravu.

Kada se definiše tema javne rasprave, pristupa se prikupljanju neophodnih podataka, istraživanju, analizi, a sve u cilju definisanja dokumenta koji će biti polazište planiranih konsultacija sa predstavnicima javnosti.

Ukoliko izrada polaznog dokumenta zahteva dublju analizu kao i primenu naučnih istraživačkih metoda, preporučuje se angažovanje eksterne institucije / stručnjaka (npr. akademska institucija, istraživač, profesor, tink-tenk, agencija itd.).

Pored ovog dokumenta organizator javne rasprave treba da formuliše i upitnik sa konkretnim pitanjima na koja će od šire javnosti zatražiti odgovore, a na osnovu kojih će kasnije koncipirati svoju konačnu strategiju za delanje. Ovaj posao takođe može da poveri stručnjaku. Upitnik treba da bude poslat konkretnim pojedincima i organizacijama, kao i dostupan, putem veb sajta, običnim građanima / gledaocima.

3. Kanali komunikacije

Javna rasprava obuhvata i pismenu i usmenu komunikaciju sa predstavnicima javnosti, pri čemu se pismena sprovodi elektronskim putem i poštom, a usmena kroz organizovanje panela na kojima učestvuju građani, predstavnici zainteresovanih udruženja i organizacija, relevantni stručnjaci, predstavnici medijske industrije itd.

U zavisnosti od teme, ciljane populacije i vremena kojim se raspolaže odlučuje se da li će se za raspravu koristiti svi ili neki kanali komunikacije. Npr. neće uvek biti potrebno organizovati razgovore uživo tj. panele, neke teme mogu da se obrade samo putem elektronske pošte, veb sajta, obične pošte, eventualno i otvaranjem telefonske linije.

Kanali komunikacije kojima se korisnici JMS pozivaju na učešće u JR-ma uključuju:

- elektronsku komunikaciju (putem sajta, mejla),
- slanje štampanih materijala i upitnika poštom,
- organizacija okruglih stolova / fokus grupa sa predstavnicima zainteresovanih grupa, institucija i organizacija.

U slučaju organizacije okruglih stolova, fokus grupa ili javnih debata na određenu temu, Programski saveti treba da unapred definišu kriterijume, koje prostori u kojima se debate održavaju treba da zadovolje. Na primer:

- mesto sale (centralna lokacija u gradu)
- veličina i druge fizičke karakteristike
- broj sedećih mesta
- ozvučenje
- način obeležavanja
- pristupačnost za OSI, itd.

Polazni dokument i upitnik se objavljuju na veb sajtu, a korisnici usluga javnog servisa se pozivaju da se sa materijalom upoznaju i da ga komentarišu / da odgovore na pitanja iz upitnika. Isti materijal se šalje poštom ili elektronskim putem svim pažljivo odabranim učesnicima JR-a.

Prihvatljiva je i razmena mišljenja putem socijalnih mreža i u programima elektronskih medija kako bi se tema od interesa za JMS što više popularizovala i privukla javnost da učestvuje u JR-ma slanjem odgovora na upitnik putem veb sajta ili poštom.

Formiranje liste osoba / organizacija / institucija koje će biti pozvane da učestvuju u javnoj raspravi tj. javnim konsultacijama zahteva puno vremena tako da se preporučuje da se ovom zadatku pristupi blagovremeno, najbolje na početku celog procesa.

4. Vremenski okvir

Dati duži rok za odgovore i korespondenciju sa učesnicima u raspravi (sada su predviđene dve nedelje). Komunikacija sa javnošću tj. javna rasprava može da traje i više nedelja ili meseci u zavisnosti od složenosti i zahtevnosti teme o kojoj se diskutuje. Uvek precizirati datum zatvaranja rasprave.

Odgovore učiniti transparentnim i objaviti ih na veb sajtu, ali isključivo uz saglasnost učesnika. Učesnicima ponuditi opciju da njihov odgovor ne bude objavljen tj. da im ime ne bude navedeno.

5. Formulisanje smernica i preporuka

Po završetku svih aktivnosti u okviru javne rasprave, sumirati dobijene odgovore i predloge i napraviti izveštaj za generalnog direktora i UO (a što nalaže i član 30. ZoJMS). Izveštaj treba da sadrži konkretne predloge za izmenu određene prakse u radu JS, a u skladu sa procenjenim konstruktivnim predlozima dobijenim tokom javne rasprave.

Od UO i generalnog direktora zatražiti povratan pismeni odgovor sa komentarima na dostavljeni izveštaj kao i sa informacijom o nameri usvajanja tj. praktikovanja iznetih preporuka. Nakon završenih konsultacija sa UO i generalnim direktorom pripremiti konačni dokument koji će sadržati jasne smernice i preporuke za dalji rad JMS, a koji će biti dostavljen uredništvu i dostupan svim zaposlenima u JMS-u, ali i javnosti.

Na osnovu konačnog dokumenta planirati sprovođenje konkretnih mera, nameniti ih konkretnim sektorima unutar JMS uz strogo određene vremenske rokove izvršenja. Postavljanje vremenskih rokova omogućava Programskom savetu da prati stepen ispunjavanja datih tj. prihvaćenih preporuka.

Ako izostane saradnja unutar kuće Programski savet pismeno obaveštava UO i generalnog direktora.

6. Učestalost komunikacije sa javnošću

Ne postoji ograničenje za učestalost komunikacije sa korisnicima. Kad god postoji razlog da se za neko pitanje konsultuje šira javnost JMS to može da uradi.

BBC npr. sprovodi javne konsultacije svaka dva, tri meseca, a nekada i češće. Nema razloga ograničavati JR-e na jedanput godišnje.

Najveći broj javnih konsultacija BBC ostvaruje kombinovanjem komunikacije putem mejla, vebajta, pošte, telefona. Kada je tema zahtevnija i složenija kao dodatak prethodno navedenim načinima komunikacije organizuju se i okrugli stolovi / paneli.

Napomena - Ko su učesnici javnih rasprava?

Učesnici javnih konsultacija / javne rasprave treba da budu predstavnici najšire javnosti, pri čemu se pod najširoj javnošću podrazumevaju predstavnici osetljivih grupa kao što su mladi, deca, stari, OSI, siromašni, nezaposleni, socijalno ugroženi, zatim predstavnici građanskih i strukovnih udruženja, predstavnici poslovnih udruženja, institucija koje se bave pitanjima kulture, zdravstva, ekologije, pravosuđa, prosvete, poljoprivrede, sporta itd.; kao i predstavnici stručne i akademske zajednice, što uključuje eminentne medijske stručnjake i predstavnike medijske industrije, kao i novinarskih i filmskih udruženja itd.

- Sva udruženja građana su registrovana u Agenciji za privredne registre, a spiskovi aktivnih udruženja u pojedinim opštinama se mogu lako dobiti i od organizacija koje imaju ulogu neformalnih resurs centara, kao što su Građanske inicijative (www.gradjanske.org) ili Trag Fondacija (www.tragfondacija.org). Takođe, dobar izvor mogu biti i krovne organizacije koje raspoložu podacima o organizacijama koje se na lokalnu bave specifičnim pitanjima (na primer Krovna organizacija mladih Srbije-www.koms.rs)
- Ažuriran spisak svih nacionalnih saveta nalazi se na internet prezentaciji Kancelarije za ljudska i manjinska prava (<http://www.ljudskaprava.gov.rs/index.php/yu/nacionalni-saveti-vesti/44-adresar-nacionalnih-saveta-manjina>)

PRILOG I – Instrumenti za prikupljanje podataka

I - Formular za pisanje beležaka

Vreme (D/M/G)				
Grad		Mesto		
Trajanje rasprave	Početak (S/M)		Kraj (S/M)	
Beležničar/ka				
RTS ili RTV?				
Ukupan broj učesnika		Organizatori		Gosti
Učesnici	Ime i prezime		Organizacija	
	Ime i prezime		Organizacija	
	Ime i prezime		Organizacija	
	Ime i prezime		Organizacija	
	Ime i prezime		Organizacija	
	Ime i prezime		Organizacija	
	Ime i prezime		Organizacija	
	Ime i prezime		Organizacija	
	Ime i prezime		Organizacija	
	Ime i prezime		Organizacija	

Inicijali; organizator ili gost	Beleške	Tema	Vreme (od-do)

II - Formular za beleženje tehničkih aspekata javnih rasprava

Vreme (D/M/G)				
Mesto	Grad		Mesto	
Ukupno trajanje rasprave	Početak (S/M)		Kraj (S/M)	
Beležničar/ka				
RTS ili RTV?				

Adekvatnost prostora I					
Preglednost (svako svakoga može da vidi u sali)	Da, u potpunosti		I da i ne		Ni malo
		5	4	3	2
Komentar					

Adekvatnost prostora II					
Ozvučenost (svako svakoga može da čuje u sali)	Da, u potpunosti		I da i ne		Ni malo
		5	4	3	2
Komentar					



Adekvatnost prostora III					
Obeleženost (Svakome je jasno gde se rasprava održava)	Da, u potpunosti		I da i ne		Ni malo
		5	4	3	2
Komentar					

Adekvatnost prostora IV					
Mesto održavanja je dostupno OSI	Da, u potpunosti		I da i ne		Ni malo
		5	4	3	2
Komentar					

PRILOG II – Lista pregledanih dokumenata

1. Pozivna pisma RTV-a
2. Zapisnici sa javnih rasprava RTV-a
3. Konačni izveštaj sa javnih rasprava RTV-a
4. Predlozi zaključaka i lista preporuka sa javnih rasprava RTV-a
5. Agende javnih rasprava RTV-a
6. Liste učesnika javnih rasprava RTV-a
7. Publikacija o RTV “Upoznajte bolje RTV”
8. Poziv na javnu raspravu upućen od strane RTS-a

PRILOG III - Primer agende za javnu raspravu RTV-a



RTV
RADIO-TELEVIZIJA VOJVODINE

Konrad
Adenauer
Stiftung

**JAVNA RASPRAVA PROGRAMSKOG SAVETA JAVNE MEDIJSKE USTANOVE
„RADIO-TELEVIZIJA VOJVODINE“**

**AGENDA
Sombor**

Mesto: Svečana sala Skupštine grada Sombora
Adresa: Sombor, Trg Cara Uroša br. 1
Datum: 10.09.2015. godine

Satnica:

12.00-12.10

- Pozdravna reč

predsednik Skupštine grada, Borislav Staničkov

12.10-12.40

- Mesto i značaj Drugog programa televizije u okviru RTV-a:

glavni i odgovorni urednik RTV-a Drugog programa televizije, Anita Marton

12.40-13.00

- Reč stručnjaka: Javni interes i medijski sadržaj na manjinskim jezicima
Od zakona do prakse koliko je (rac)korak

Prof. dr Dubravka Velić Nedejković sa Filozofskog fakulteta UNS

13.00-13.10

- Uloga Programskog saveta Radio-televizije Vojvodine i ostvarivanje javnog interesa:

Mate Matorić, zamenik predsednika Programskog saveta RTV

13.10-14.00

- Diskusija

Štampanje ove publikacije podržala je Fondacija za otvoreno društvo, Srbija

